

ECOLOGIE

RAPPORTAGE

activiteitenplan

Pannenstraat (ong.)

Groesbeek

Rapportage activiteitenplan

Pannenstraat (ong.), Groesbeek

Opdrachtgever	Stichting Pannenhof Houtlaan 1 6562 ZZ Groesbeek
---------------	--

Rapportnummer	17762.004
Versienummer	D1
Status	Eindrapportage
Datum	16 januari 2023

Opsteller	 MSc
-----------	---

Paraaf	
--------	---

Kwaliteitscontrole	
--------------------	---

Paraaf	
--------	---

DAAROM ECONSULTANCY

KWALITEITSZORG

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus die werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en die de belangen behartigt van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

CERTIFICERING

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

BETROUWBAARHEID

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten en het al dan niet voorkomen van soorten. De gebruikte informatie omtrent verspreiding van soorten is deels afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
1.1	Deskundige begeleiding	1
1.2	Locatiegegevens en huidige situatie	2
1.3	Resultaten voorgaand onderzoek	4
2	ACTIVITEITENPLAN EN PLANNING	5
2.1	Activiteit	5
2.2	Planning werkzaamheden	5
2.3	Goedgekeurde gedragscode(s)	5
3	ECOLOGISCHE INVENTARISATIE: ACHTERGROND	6
3.1	Huismus.....	6
3.2	Vleermuizen	6
3.3	(Kleine) marterachtigen	7
3.4	Vlinders	8
3.5	Vaatplanten.....	9
3.6	Weersomstandigheden	9
4	ONDERZOEKSRESULTATEN	10
4.1	Huismus.....	10
4.2	Sperwer	10
4.3	Gebouwbewonende vleermuizen	11
4.4	(Kleine) marterachtigen	13
4.5	Vlinders	14
4.6	Vaatplanten.....	14
5	SOORTEN EN VERBODSBEPALINGEN.....	15
5.1	Sperwer	15
6	DOEL EN BELANG VAN ACTIVITEITEN	16
6.1	Volksgezondheid of openbare veiligheid	16
6.2	Bescherming van flora en fauna.....	16
7	ALTERNATIEVEN	18
7.1	Alternatieve locatie	18
7.2	Alternatieve inrichting	18
7.3	Alternatieve planning.....	18
8	EFFECTEN VAN DE INGREEP OP FLORA EN FAUNA	19
8.1	Sperwer	19

8.2	Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming	20
9	TE TREFFEN MAATREGELEN	22
9.1	Inleiding.....	22
9.2	Zorgvuldig handelen en ongeschikt maken.....	22
9.3	Werken volgens ecologisch werkprotocol	22
9.4	Duurzame maatregelen planlocatie	22
10	SAMENVATTING	24

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Stichting Pannenhof opdracht gekregen voor het opstellen van een activiteitenplan in het kader van de Wet natuurbescherming, ten behoeve van de voorgenomen herontwikkeling aan de Pannestraat (ong.) te Groesbeek.

Het activiteitenplan wordt opgesteld naar aanleiding van de resultaten van de quickscan Wet natuurbescherming (17762.001, d.d. 14 december 2021) en het aanvullend onderzoek (17762.002, d.d. 11 oktober 2022) dat Econsultancy op de onderzoekslocatie uitgevoerd heeft. Uit het aanvullend onderzoek is gebleken dat sprake is van een nestlocatie van sperwer (*Accipiter nisus*) op de onderzoekslocatie. Bij de voorgenomen werkzaamheden vindt mogelijk verstoring en/of vernietiging plaats van deze nestlocatie.

In het activiteitenplan zijn alle aspecten behandeld die noodzakelijk zijn voor een ontheffingsaanvraag in het kader van de Wet natuurbescherming. In het plan is verwoord op welke wijze de negatieve effecten van de ingreep op beschermde soorten worden gemitigeerd. Daarnaast is aangetoond dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt door de voorgenomen ingreep, er geen alternatief is en de werkzaamheden betrekking hebben op een maatschappelijk belang. De aanvraag wordt gedaan in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van het voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

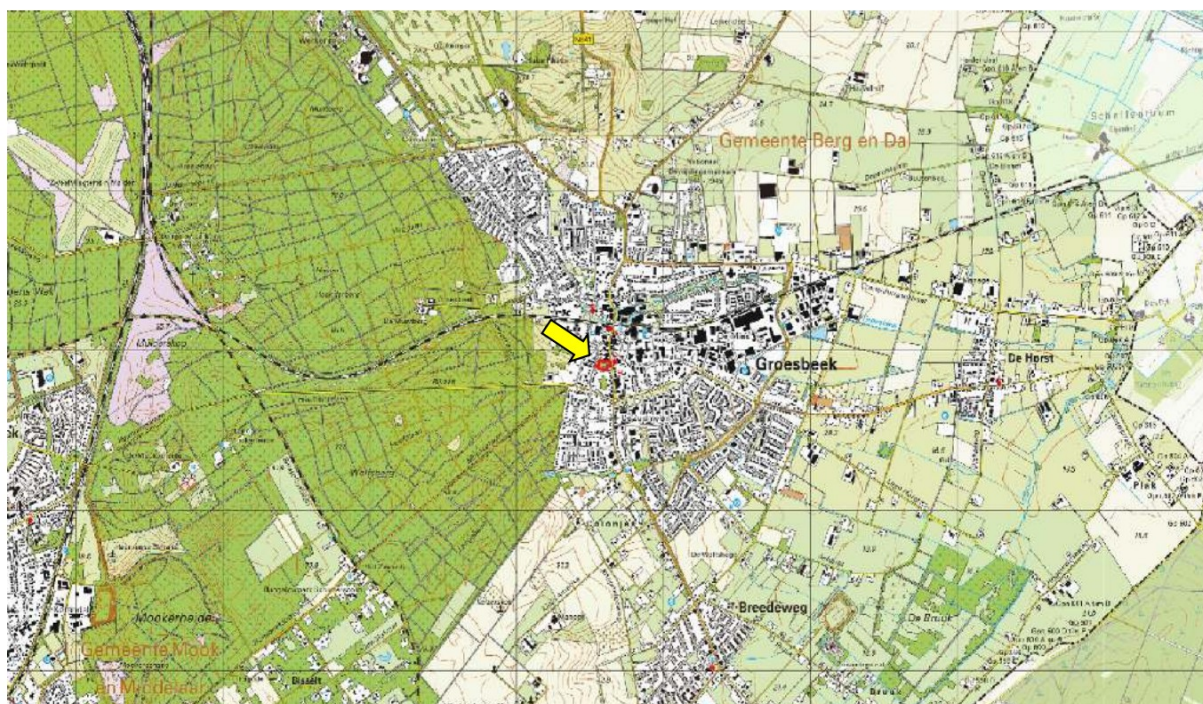
De ontheffing wordt aangevraagd voor een periode van 5 jaar, ingaande vanaf het moment dat de ontheffing wordt verleend.

1.1 Deskundige begeleiding

De deskundige die betrokken is bij het project is de ecooloog van Econsultancy; MSc. Zij is contactpersoon voor vragen over het project met betrekking tot de uitgevoerde ecologische onderzoeken. De ecologen van Econsultancy hebben meerdere jaren ervaring met risicoadvisering en veldonderzoek naar alle relevante beschermde soortgroepen. De medewerkers van Econsultancy zijn actief bij diverse organisaties en belangenbehartigers zoals Netwerk Groene Bureaus, Sovon, RAVON, VZZ, IVN, Vleermuiswerkgroep Nederland (VLEN), Zoogdierenwerkgroep en van het Natuurhistorisch Genootschap Limburg. Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

1.2 Locatiegegevens en huidige situatie

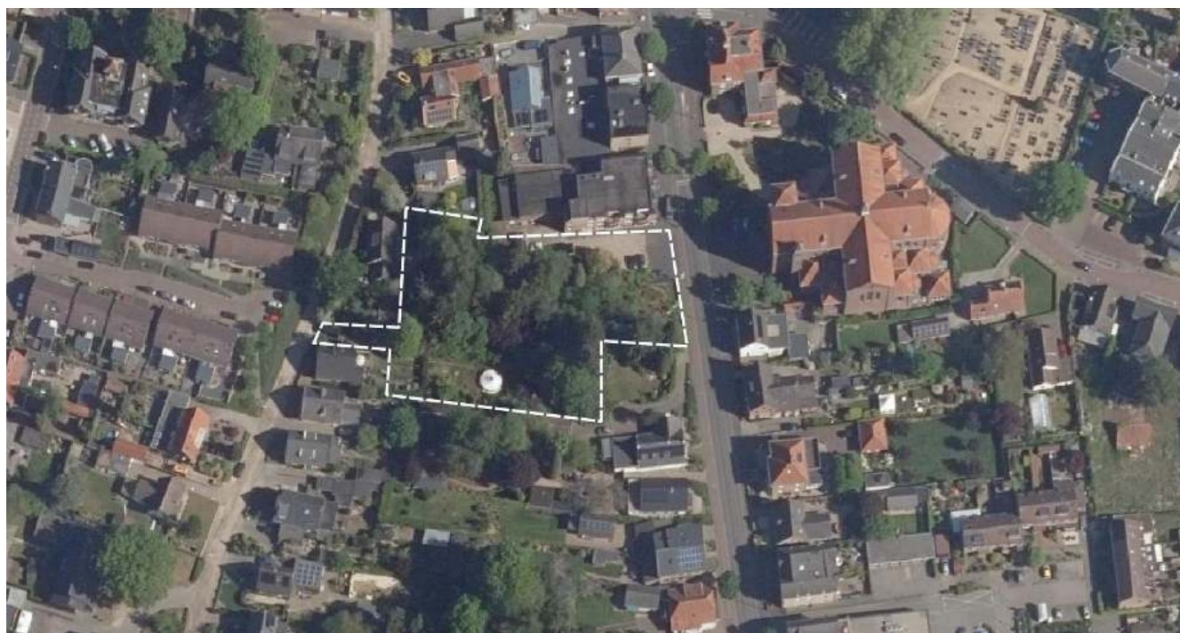
De onderzoekslocatie ligt aan de Pannenstraat (ong.), te Groesbeek. In figuur 1-1 is de ligging van de onderzoekslocatie weergegeven.

Figuur 1-1. Topografische ligging van de onderzoekslocatie (gele pijl).

De onderzoekslocatie is bebouwd met drie schuurtjes en twee tuinhuisjes. Twee van de schuurtjes beschikken over een dakpannen dak, één schuur heeft een golfplaten dak. Eén van de schuren beschikt daarnaast over een spouwmuur. De rest van de onderzoekslocatie bestaat met name uit (naald)bomen met een struweellaag en ondergroei bestaande uit soorten als braam spec., klimop spec., hulst, hondsdrif, winterpostelein en kleeftkruid.

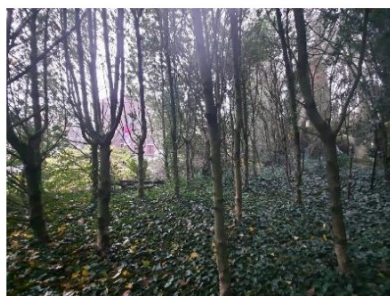
In figuur 1-2 is een luchtfoto van de onderzoekslocatie en de directe omgeving weergegeven. Figuur 1-3 t/m figuur 1-8 geven een impressie van de onderzoekslocatie, middels foto's die zijn genomen tijdens het veldbezoek.

Figuur 2. Luchtfoto onderzoekslocatie (wit omkaderd) en directe omgeving.

Figuur 3. Impressie onderzoekslocatie, kijkrichting westen.

Figuur 4. Impressie houtopstand op perceel.

Figuur 5. Een van de schuren op de onderzoekslocatie.

Figuur 6. Houtopstand en struweel op onderzoekslocatie.

Figuur 7. Materiaalopslag op onderzoekslocatie.

Figuur 8. Schuur op onderzoekslocatie.

1.3 Resultaten voorgaand onderzoek

Door Econsultancy is een quickscan Wet natuurbescherming voor de locatie opgesteld in december 2021 (17762.001, d.d. 14 december 2021).

De quickscan is uitgevoerd aan de hand van een bureaustudie en een veldbezoek. Het veldbezoek is afgelegd op 29 november 2021. Tijdens dit veldbezoek is de gehele onderzoekslocatie, alsmede de omliggende gebouwen, onderzocht. Gedurende het veldbezoek is gelet op de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten op basis van het aanwezige habitat.

Uit de quickscan Wet natuurbescherming is het volgende gebleken:

- Een aanvullend onderzoek dient plaats te vinden naar huismus, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, meervleermuis, laatvlieger, steenmarter, bunzing, wezel, hermelijn en grote vos.
- Met betrekking tot waardplanten van de grote weerschijnvlinder, teunisbloempijlstaart, zilveren maan en kleine ijsvogelvlinder dient een aanvullende inspectie plaats te vinden in de daarvoor geschikte periode (groeiseizoen van de soorten). Bij het aantreffen van waardplanten van voornoemde soort(en) zal tevens een aanvullend onderzoek benodigd zijn.
- Tevens dient een aanvullende inspectie naar grote leeuwenklauw plaats te vinden.

2 ACTIVITEITENPLAN EN PLANNING

2.1 Activiteit

De initiatiefnemer is voornemens een CPO- (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap) project te realiseren in het centrum van Groesbeek. In figuur 2-1 is het indicatief landschapsonwerp weergegeven.

Figuur 2-1. Indicatief landschapsonwerp (bron: Stichting Pannenhof).

2.2 Planning werkzaamheden

Momenteel wordt de bestemmingsplanprocedure doorlopen om een bouwvergunning te verwerven. De inschatting is dat in 2023 of 2024 gestart zal worden met de bouw.

2.3 Goedgekeurde gedragscode(s)

Voor de werkzaamheden zijn momenteel geen door het ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscodes van toepassing. Voor alle overige soorten is de zorgplicht van toepassing en het rekening houden met het broedseizoen van vogels.

3 ECOLOGISCHE INVENTARISATIE: ACHTERGROND

3.1 Huismus

Voor het onderzoek naar de huismus zijn tussen 1 april en 15 mei twee veldbezoeken uitgevoerd, gedurende de ochtend. Tijdens de veldbezoeken is gezocht naar roepende huismussen. Mannetjes huismussen roepen met name in het voorjaar ('s ochtends) vaak vanaf de dakranden/goten waar hun nesten zich bevinden. Bij het aantreffen van roepende mannetjes mag worden aangenomen dat zich onder het betreffende dak één of meerdere nesten bevinden. Tevens is gedurende de rondes in de ochtend gelet op huismussen die (met nestmateriaal) onder dakpannen of andere nestlocaties verdwijnen. Behalve op de onderzoekslocatie, is ook de directe omgeving onderzocht op de aanwezigheid of geschiktheid van de bebouwing voor huismus. De onderzoeksopzet is conform hetgeen is voorgeschreven in het destijds meest recente Kennisdocument voor de huismus (BIJ12, versie juli 2017), maar voldoet ook aan de voorwaarden uit het meest recente kennisdocument voor deze soort (BIJ12, versie 2.0, juni 2022).

3.2 Vleermuizen

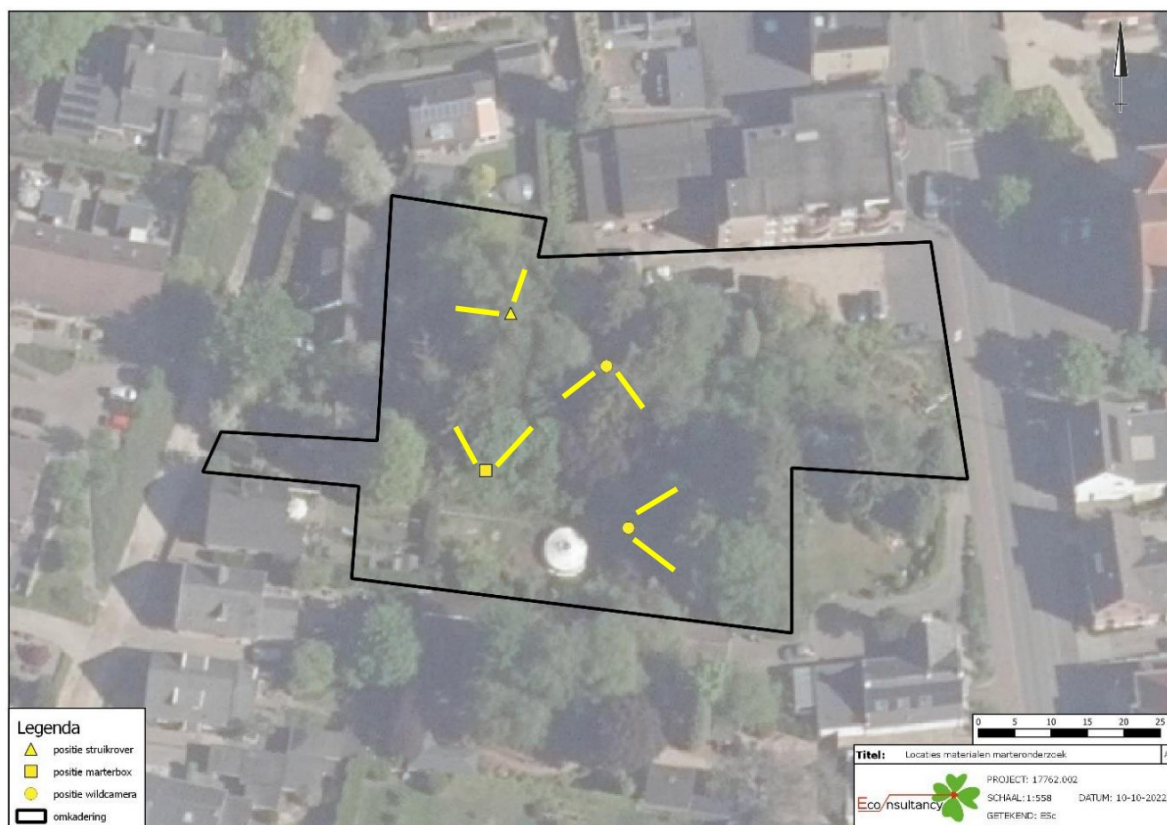
Voor het onderzoek naar vleermuizen zijn in de periode half april tot oktober in totaal vijf veldbezoeken uitgevoerd. De veldbezoeken zijn in de avonduren en/of ochtenduren uitgevoerd. De inventarisiemethode is conform het protocol voor vleermuisonderzoek (versie januari 2021), dat is opgesteld door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus. De onderzoeksinspanning is gebaseerd op de functies zomerverblijfplaats, kraamverblijfplaats en paarverblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, meervleermuis en laatvlieger. Het protocol heeft tot doel het belang van de functies van onderzoekslocaties voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen dan wel uit te sluiten. Doordat vleermuizen iedere (verblijfs)functie slechts een beperkte periode van het jaar gebruiken, is onderzoek naar alle op de onderzoekslocatie mogelijke functies noodzakelijk. Iedere (verblijfs)functie afzonderlijk geniet een jaarronde bescherming.

Het totaal aantal voorgestelde veldbezoeken is vastgesteld op basis van de grootte van de onderzoekslocatie, uitgaande van twee waarnemers per veldronde. Verwacht wordt dat met vijf bezoeken omtrent deze soortgroep voldoende zekerheid is verkregen over de functie van de onderzoekslocatie.

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van professionele batdetectors met opnamemogelijkheid (Pettersson D240x/D200 of Elekon Batlogger M). Een batdetector zet het voor het menselijk gehoor niet hoorbare ultrasone geluid van vleermuizen om naar frequenties die wel hoorbaar zijn. Op basis van de geluidsfrequenties en ritmes kunnen verschillende soorten vleermuizen worden onderscheiden. De opnamemogelijkheid is belangrijk omdat de geluidsopnames kunnen worden gebruikt voor het determineren van soorten die op basis van hun geluid moeilijk zijn te onderscheiden (met name Myotis-soorten) en waarbij het sonogram uitsluitsel kan geven. Hierbij is gebruik gemaakt van analyseprogramma's Batexplorer en Batsound.

3.3 (Kleine) marterachtigen

Om te bepalen of de bunzing, hermelijn, wezel en/of steenmarter gebruik maken van de onderzoekslocatie werd geadviseerd om conform de Handreiking kleine marters in relatie tot soortbescherming (Bouwens, 2017) in de periode maart tot en met augustus minimaal zes weken onderzoek uit te voeren. Hiervoor zijn twee wildcamera's in combinatie met een jiggler ingezet voor de steenmarter en bunzing en zijn één mostelaval (marterbox) en één struikrover voor de hermelijn en de wezel ingezet. Tijdens het eerste veldbezoek zijn de wildcamera's in combinatie met de jiggler en de mostelavallen op de onderzoekslocatie gemonteerd aan de aanwezige begroeiing. Bij het plaatsen van de vallen is gelet op de geschiktheid van de locatie voor de mogelijk aanwezige marterachtigen. In figuur 3-1 zijn de locaties van de materialen weergegeven. De cameravallen zijn elke twee weken gecontroleerd. De camera's hebben van 1 april tot en met 30 mei in het veld gestaan en zijn daarna opgehaald. In figuur 3-2 tot en met 3-5 zijn impressies van de geplaatste camera's weergegeven.

Figuur 3-1. Locaties van materialen voor marteronderzoek (zie legenda).

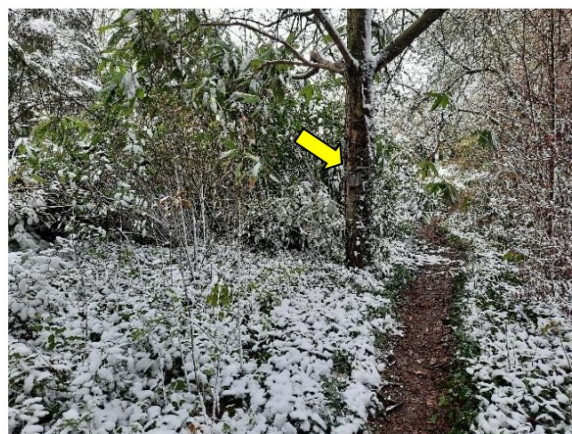
Figuur 3-2. Impressie van locatie van struikrover.

Figuur 3-3. Impressie van locatie van marterbox.

Figuur 3-4. Impressie van locatie met wildcamera.

Figuur 3-5. Impressie van locatie met wildcamera.

3.4 Vlinders

Voor grote weerschijnvlinder, grote vos, teunisbloempijlstaart, kleine ijsvogelvinder en zilveren maan is in eerste instantie een aanvullende inspectie uitgevoerd om te bepalen of waardplanten aanwezig zijn op een deel van de onderzoekslocatie dat bij de voorgenomen herontwikkeling aangetast zal worden. Deze aanvullende inspectie is gecombineerd uitgevoerd met het aanvullend onderzoek naar beschermde vaatplanten.

De bij het onderzoek aangetroffen waardplanten van beschermde vlinders, zijn gedurende drie inventarisatieronden in de periode mei tot augustus gecontroleerd op de aanwezigheid van vraatsporen, afgezette eitjes, rupsen en/of vliegende individuen van de betreffende soorten. Door de inventarisatie te spreiden over drie veldbezoeken is de waarnemingskans van alle eventueel aanwezige beschermde vlinders het grootst, omdat niet vlinders dezelfde vliegperiode hebben.

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden gunstig, het was droog, helder tot (half)bewolkt, minimaal 8 °C en er stond weinig wind (< 4 Bft).

3.5 Vaatplanten

Voor het onderzoek naar vaatplanten is één inventarisatieronde uitgevoerd in de periode mei tot augustus, waarin de grote leeuwenklauw goed herkenbaar is. Het veldbezoek is gecombineerd uitgevoerd worden met de aanvullende inspectie naar waardplanten van beschermde vlinders (zie hierboven).

3.6 Weersomstandigheden

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van de betreffende soorten gunstig. Het was in alle gevallen droog, helder tot (half)bewolkt, minimaal 12 °C en er stond weinig wind (< 4 Bft). In tabel I zijn de weersomstandigheden tijdens de rondes in het kader van huismus en vleermuizen weer-gegeven.

Tabel I. Omstandigheden aanvullende onderzoeken naar huismus en vleermuizen in 2022.

Datum	Tijd	Temperatuur	Weersomstandigheden
20 april	8:30 - 10:00	12 °C	Helder, droog, 2 Bft.
2 mei	8:30 - 10:00	14 °C	Halfbewolkt, droog, 2 Bft.
17 mei	02:41 - 05:41	13 °C	Bewolkt, droog, 1 Bft.
9 juni	21:53 - 00:08	15 °C	Helder, droog, 1 Bft.
1 juli	21:55 - 00:10	16 °C	Helder, droog, 1 Bft.
15 augustus	21:00 - 00:00	24 °C	Half bewolkt, droog, 1 Bft.
5 september	20:14 - 23:14	14 °C	Half bewolkt, droog, 1 Bft.

4 ONDERZOEKSRESULTATEN

4.1 Huismus

Huismussen nestelen meestal in ruimtes tussen het dak en het dakbeschot of in overige kieren en gaten in de bebouwing. Tijdens het gehele onderzoek zijn geen huismussen waargenomen in of nabij de schuren. Verder zijn ook geen roepende huismussen vanuit het groen waargenomen. Op basis van de huidige onderzoeksinspanning kan worden uitgesloten dat de te slopen schuren een vaste rust- en/of voortplantingsplaats vormen voor de huismus.

Verder kan op basis van de onderzoeksinspanning en het ontbreken van huismussen op de onderzoekslocatie uitgesloten worden dat het groen binnen de onderzoekslocatie een essentiële functie heeft voor de soort.

4.2 Sperwer

Gedurende de quickscan Wet natuurbescherming in december 2021 is tevens gelet op de aanwezigheid van (grote) nesten in bomen. Deze zijn hierbij niet aangetroffen (rapport 17762.001, d.d. 14 december 2021). Echter is gedurende een additioneel veldbezoek ten behoeve van waardebepaling van de bomen op 1 juli 2022 op het perceel gebleken dat zich een broedgeval van sperwer in een van de ruwe berken bevindt (figuur 4-1 tot en met 4-3). Vanwege het ontbreken van het nest gedurende het veldbezoek in 2021 is het vermoeden dat het nest aan het einde van de winter of het begin van het voorjaar is gecreëerd. Hiermee is met voldoende zekerheid vastgesteld dat sprake is van een nestlocatie van sperwer binnen de onderzoekslocatie.

Figuur 4-1. Een van de ruwe berken, waarin zich het sperwernest bevindt.

Figuur 4-2. Sperwer op nest in ruwe berk.

Figuur 4-3. Locatie van het sperwernest, volgens uit aanvullend onderzoek in 2022 (zie legenda).

4.3 Gebouwbewonende vleermuizen

Zomerverblijfplaatsen, kraamverblijfplaatsen en (milde) winterverblijfplaatsen

Gedurende de rondes in het kader van zomer- en kraamverblijfplaatsen (17 mei, 9 juni en 1 juli) zijn geen indicaties aangetroffen voor een verblijfplaats op de onderzoekslocatie. Er zijn geen gevel grijpende, aantikkende, in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen. Hiermee kan met voldoende zekerheid gesteld worden dat geen sprake is van een zomer- of kraamverblijfplaats van meervleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis of gewone dwergvleermuis binnen de onderzoekslocatie.

Een milde winterverblijfplaats is moeilijk aan te tonen, maar men kan ervanuit gaan dat wanneer een andere verblijfsfunctie aangetroffen wordt, tevens mogelijk sprake is van een milde winterverblijfsfunctie. Aangezien in deze situatie geen zomer- of kraamverblijfplaatsen aangetroffen zijn, kan ervanuit worden gegaan dat tevens geen sprake is van een winterverblijfplaats voor één of enkele individuen. De bebouwing wordt vanwege de beperkte omvang en hoogte niet geschikt geacht als massawinterverblijfplaats voor gewone dwergvleermuis, waardoor deze functie niet onderzocht diende te worden.

Paarverblijfplaatsen

Tijdens de paarrondes op 15 augustus en 5 september zijn geen indicaties aangetroffen voor een baltsverblijf op de onderzoekslocatie. Binnen de onderzoekslocatie zijn geen vleermuizen waargenomen die baltsgedrag (sociale geluiden) vertoonden. Verder werden geen aantikkende, gevel grijpende, in- of uitvliegende individuen waargenomen. Om deze reden mag ervanuit gegaan worden dat zich geen baltsverblijf bevindt in de te slopen schuren.

Verblijfsfunctie buiten de onderzoekslocatie

Tijdens de ochtendronde op 17 mei is één invliegende gewone dwergvleermuis waargenomen in het pand aan de Pannenstraat 8. Deze gewone dwergvleermuis is ingevlogen onder een van de kozijnen van het pand. Verder zijn in de omgeving van de onderzoekslocatie geen gevel grijpende, aantikkende, in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen. In figuur 4-4 zijn de resultaten van het vleermuisonderzoek weergegeven.

Figuur 4-4. Resultaten aanvullend vleermuisonderzoek in seizoen van 2022 (zie legenda).

Voeragerende vleermuizen

Tijdens de veldbezoeken in het voorjaar zijn er binnen in de omgeving van de onderzoekslocatie enkele voeragerende gewone dwergvleermuizen en laatvliegers waargenomen. De plannen zullen echter geen aantasting van belangrijk voerageerhabitat vormen. Door de voorgenomen ingreep zal het aanbod van voerageermogelijkheden niet in het geding komen, in de directe omgeving is meer geschikt voerageerhabitat voor vleermuizen

aanwezig. Het betreft diverse bosschages, wegbermen en (sier)tuinen. Overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van foerageerhabitat is daarom niet aan de orde.

Vliegroutes

Vleermuizen maken vaak gebruik van lijnvormige (donkere) landschapselementen als houtsingels, beken en lanen om zich te verplaatsen tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden. Op de onderzoekslocatie ontbreken dit soort lijnvormige elementen. Tijdens alle veldbezoeken zijn er langs vliegende gewone dwergvleermuizen en laatvliegers uit verschillende richtingen waargenomen. Er is geen sprake van een eenduidig vliegpatroon dat door meerdere individuen wordt gevolgd. Overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van vliegroutes is daarom niet aan de orde.

4.4 (Kleine) marterachtigen

De bunzing, wezel en hermelijn zijn tijdens het aanvullende onderzoek met cameravallen niet waargenomen, ondanks het geschikte habitat op de onderzoekslocatie. Aangezien de bunzing, wezel of hermelijn niet zijn waargenomen op de camerabeelden gedurende deze 6 weken in de optimale onderzoeksperiode, is het op basis van deze gegevens uit te sluiten dat de bunzing, wezel of hermelijn op de onderzoekslocatie een of meer vaste rust-/of voortplantingsplaatsen hebben.

Wel is er een andere in Gelderland streng beschermde soort waargenomen op de camerabeelden. Er is namelijk éénmaal een steenmarter vastgelegd. Gezien de steenmarter slechts éénmaal is waargenomen gedurende de zes weken dat de camera's stonden opgesteld en geen gebruik van potentiële verblijfplaatsen is vastgesteld, kan gesteld worden dat de onderzoekslocatie slechts (incidenteel) in gebruik is als foerageerhabitat en niet als vaste voortplantings- en rustplaats. Aangezien in de omgeving meer geschikt foerageerhabitat voor de steenmarter aanwezig is, zal de afname in marginaal foerageergebied niet essentieel zijn en is daarmee een overtreding op de Wet natuurbescherming uit te sluiten. Verder zijn waarnemingen gedaan van enkele andere soorten, waaronder meerdere egels (figuur 4-5; licht beschermde soort) en de op de onderzoekslocatie broedende sperwer (figuur 4-6; streng beschermde soort, zie paragraaf 5.1).

Figuur 4-5. Egel bij struikrover.

Figuur 4-6. Gepauzeerd videobeeld van sperwer op onderzoekslocatie (gele pijl).

4.5 Vlinders

In de omgeving van de planlocatie zijn waarnemingen bekend van de grote weerschijnvlinder, grote vos, teunisbloempijlstaart, kleine ijsvogelvlinder en zilveren maan. Beschermde vlinders stellen specifieke eisen aan het voortplantingshabitat. Bij het habitat is het belangrijk dat aan de eisen van alle stadia van de vlindersoort wordt voldaan. Voor de voornoemde vlindersoorten geldt dat deze gebonden zijn aan specifieke waardplanten. De waardplanten van de teunisbloempijlstaart zijn teunisbloem, kattenstaart, basterdwederik en wilgenroosje. De waardplanten van grote vos zijn bij voorkeur iep, maar ook zoete kers en sommige wilgensoorten. De waardplant van kleine ijsvogelvlinders is (wilde) kamperfoelie. Grote weerschijnvlinder heeft wilg als waardplant en zilveren maan heeft moerasviooltje, duin- en hondsviooltje als waardplanten.

Tijdens het eerste veldbezoek ten behoeve van beschermde vaatplanten op 2 mei 2022 is de planlocatie en directe omgeving tevens gecontroleerd op de aanwezigheid van waardplanten voor vlinders. De waardplanten van grote weerschijnvlinder, kleine ijsvogelvlinder en zilveren maan zijn op de planlocatie niet aanwezig, waarmee verstoring van het leefgebied en daarmee overtreding van de Wet natuurbescherming op voorhand kan worden uitgesloten.

Teunisbloempijlstaart

Op de onderzoekslocatie waren enkele basterdwederiken (spec.) aanwezig. Het betreft circa vijf planten. Deze zijn gedurende alle rondes ten behoeve van het vlinderonderzoek en twee rondes ten behoeve van het vleermuisonderzoek (2, 17 en 30 mei, 9 juni en 1 juli) gecontroleerd op de aanwezigheid van eitjes, rupsen of vlinders van teunisbloempijlstaart. Hierbij zijn geen eitjes, rupsen of vlinders op of nabij de waardplanten vastgesteld. Daarmee kan uitgesloten worden dat sprake is van essentieel leefgebied van teunisbloempijlstaart binnen de onderzoekslocatie.

Grote vos

Tevens zijn de twee zoete kersen ter plaatse van de onderzoekslocatie onderzocht op aanwezigheid van grote vos. Tijdens alle veldbezoeken is gelet op de aanwezigheid van vlinders en rupsen van grote vos in de omgeving van de waardplant. Tevens werden beide bomen gecontroleerd op vraatsporen aan de bladeren. Ondanks grondige inspecties zijn geen indicaties voor grote vos waargenomen op de onderzoekslocatie. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de betreffende bomen niet van belang zijn voor de grote vos en daarmee kan overtreding van de Wet natuurbescherming worden uitgesloten.

4.6 Vaatplanten

In de omgeving van de planlocatie zijn waarnemingen bekend van de grote leeuwenklauw. Tijdens de veldbezoeken gericht op beschermde vaatplanten, evenals tijdens de overige veldbezoeken, zijn geen exemplaren van deze soort aangetroffen. Daarmee kan uitgesloten worden dat de in de omgeving voorkomende beschermde grote leeuwenklauw daadwerkelijk op de planlocatie zelf voorkomt. Overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van beschermde vaatplanten is daarom niet aan de orde.

5 SOORTEN EN VERBODSBEPALINGEN

5.1 Sperwer

Door de voorgenomen herontwikkeling zal, zonder het nemen van maatregelen, mogelijk sprake zijn van het wegnemen en/of verstoren van één nestlocatie van sperwer. Het beschadigen, vernielen en weghalen van een nestlocatie van een beschermde soort valt onder verbodsbepaling van artikel 3 van de Wet natuurbescherming. Er zal sprake zijn van overtreding van artikel 3.1 lid 2 van de Wet natuurbescherming.

6 DOEL EN BELANG VAN ACTIVITEITEN

De sperwer is opgenomen in de Vogelrichtlijn. Dit houdt in dat de ontheffing enkel kan worden aangevraagd op basis van de belangen genoemd in de Vogelrichtlijn. Ontheffing wordt aangevraagd op basis van artikel 3.3, lid 4, sub b van de Wet natuurbescherming. De ontheffing wordt aangevraagd in het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid, én ter bescherming van flora en fauna.

6.1 Volksgezondheid of openbare veiligheid

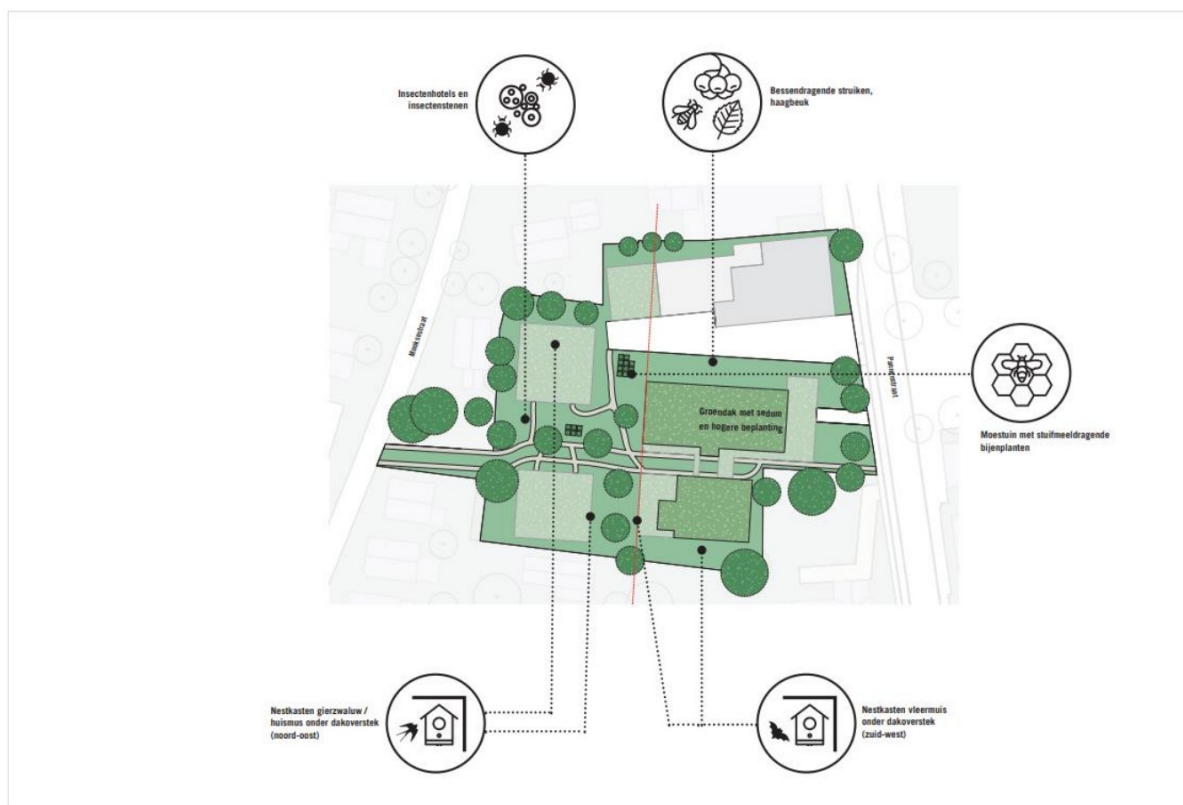
Het initiatief voor de herontwikkeling van de onderzoekslocatie is ontstaan vanwege het streven van (jongere) ouderen langer op zichzelf en in de eigen omgeving kunnen blijven wonen. Daarmee wordt tevens bijgedragen aan de thema's geformuleerd in het Actieplan wonen 2020 van de gemeente Berg en Dal. Hierbij is het uitgangspunt dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en functioneren. De toegenomen vraag naar wonen met zorg, in een beschutte en verzorgde omgeving, wordt opgevangen door geschikte woningen toe te voegen. Door dergelijk project wordt tevens de doorstroming bij ouderen bevorderd, zodat ouderen niet in een ongeschikte grote eengezinswoning hoeven te blijven wonen, zeker wanneer ze minder mobiel worden. Verder is onderhavig project een vorm van gedclusterd wonen in de centrumkern, nabij voorzieningen en ontmoetingsplekken. Dit wordt tevens gestimuleerd door de gemeente.

Dergelijk initiatief draagt bij aan de oplossing voor de huidige woningcrisis, maar ook de toenemende vergrijzing en eenzaamheid onder ouderen. Elk van deze problematieken heeft een mentale weerslag en daarmee invloed op de volksgezondheid. De belangrijkste oorzaak van de woningcrisis is volgens veel gemeenten namelijk de geringe doorstroom van ouderen van grote naar kleinere woningen (NOS, d.d. 30 december 2021). Onder andere bij jongeren leidt de woningcrisis tot mentale druk (o.a. EenVandaag, 11 oktober 2022). Verder speelt dergelijk initiatief in op de toenemende vergrijzing en daarbij behorende problematieken, onder andere voor de volksgezondheid. In verzorgingstehuizen en ziekenhuizen is sprake van personeelstekorten, een verkleind zorgbudget, en mantelzorgers raken overbelast (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, 2021). Door het creëren van een omgeving waar (jonge) ouderen langer zelfstandig kunnen wonen, en waar hulp geboden wordt aan elkaar, wordt tevens eenzaamheid aangepakt en wordt de behoefte aan zorg verkleind.

6.2 Bescherming van flora en fauna

In de huidige situatie is op de onderzoekslocatie sprake van habitat van één streng beschermd soort, namelijk de sperwer. Verder zijn gedurende het onderzoek enkel algemeen voorkomende, en licht beschermde soorten aangetroffen. Tevens zijn (invasieve) exoten aanwezig op het terrein, in de vorm van bamboe spec. en Japanse duizendknoop. De herontwikkeling doelt erop om natuurinclusieve bouw te realiseren. In de nieuwbouw zal namelijk gekozen worden voor natuurinclusieve maatregelen en kolommen waarlangs bloeiende klimplanten groeien. Onder de dakoverstekken worden nestplaatsen voor gierzwaluwen en huismussen aangebracht in clusters op de noord- en oostzijde. Voor vleermuizen worden verblijfplaatsen aangebracht aan de zuid- en westzijde. Tevens wordt gekozen voor een indirect verlichtingssysteem met groen en afgeschermd licht dat pas inschakelt als iemand passeert. In de tuin worden vogelkastjes, insectenhôtels en insectenstenen geplaatst (figuur 6-1).

Daarnaast zal bij de keuze voor beplanting, bijvoorbeeld besdragende struiken, hulst en haagbeuken, rekening gehouden dat deze een aantrekkelijke leefomgeving creëert voor inheemse soorten.

Figuur 6-1. Visualisatie plannen nieuwbouw (bron: Stichting Pannenhof).

Dankzij het treffen van dergelijke maatregelen zullen nieuwe, en daarmee additionele, voorzieningen voor licht en streng beschermde soorten gerealiseerd worden. Met name soorten als gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, meervleermuis, laatvlieger, huismus en gierzwaluw hebben te lijden onder de grootschalige isolatiewerkzaamheden die momenteel in Nederland plaatsvinden (Zoogdierverseniging, z.d.; Trouw, 7 juni 2022; Vogelbescherming, 2020). Middels betreffend project zullen géén huidige verblijfplaatsen en nestlocaties van deze soorten verdwijnen, maar zullen wel additionele voorzieningen gerealiseerd worden, hetgeen resulteert in een netto positief effect op de lokale biodiversiteit en daarmee een bijdrage aan bescherming van fauna.

7 ALTERNATIEVEN

7.1 Alternatieve locatie

Het project is locatiespecifiek en betreft de herontwikkeling van een centraal in Groesbeek gelegen braakliggend, rommelig ingericht terrein. Eén van de twee schuren op de onderzoekslocatie bevindt zich reeds in vervallen staat, waarbij het dak deels is ingestort. Daarnaast is sprake van (invasieve) exoten op de onderzoekslocatie, onder andere in de vorm van bamboe (spec.) en Japanse duizendknoop. De herontwikkeling van de onderzoekslocatie draagt bij aan de volksgezondheid en bescherming van fauna (zie hoofdstuk 6). Het is om voornoemde redenen niet wenselijk om de voorgenomen plannen op een andere locatie plaats te laten vinden.

7.2 Alternatieve inrichting

Een alternatieve inrichting waarbij minder effecten op beschermde fauna is niet mogelijk. Bij de inrichting wordt rekening gehouden met de aangetroffen beschermde soort door maatregelen te treffen (zie o.a. hoofdstuk 8).

7.3 Alternatieve planning

Bij uitvoering van de werkzaamheden wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de kwetsbare periode van sperwer. Indien in de kwetsbare periode gewerkt zal gaan worden, zullen de verstorende werkzaamheden (het weghalen van het nest en het uitdunnen van de houtopstand) geheel buiten de kwetsbare periode uitgevoerd worden. Dit houdt in dat het weghalen van het nest en het uitdunnen van het bos in het kader van de voorgenomen bouw buiten het broedseizoen plaats dient te vinden. Het broedseizoen van sperwer loopt van begin maart tot en met eind juli (bron: Sovon). Bij het vaststellen van de planning vindt overigens altijd uitvoerig overleg plaats tussen de aannemer en de ecoloog om de planning zo efficiënt mogelijk in te richten en zoveel mogelijk aan te passen aan de gevoelige periodes van de aangetroffen soort.

8 EFFECTEN VAN DE INGREEP OP FLORA EN FAUNA

8.1 Sperwer

De sperwer komt in het grootste deel van Nederland voor. In totaal zijn volgens recente gegevens 2.250 – 2.700 broedparen aanwezig (Sovon Vogelonderzoek Nederland, 2018-2020). De sperwer bouwt jaarlijks een nieuw nest, vaak in de directe omgeving van oudere nesten, zodat clusters van nesten aanwezig kan zijn. De landelijke stand bedroeg rond 1970 slechts zo'n 250 paren als gevolg van indirecte vergiftiging via landbouwpesticiden. Nadat deze bestrijdingsmiddelen verboden waren, volgde een snel herstel van de stand en een uitbreiding van voorheen onbezette gebieden. Deze toename hield aan tot 1990, om vanaf 2000 te worden gevolgd door een afname, in ieder geval op de hoge gronden. Hierbij spelen verschillende factoren mee, waaronder voedselgebrek op de armste gronden en omzetting van productiebos (in jonge fasen geschikt voor sperwer) in natuurlijker bos of heide, naast jarenlange nestpredatie door haviken.

De staat van instandhouding van sperwer als broedvogel in Nederland is echter gunstig. Tevens is de staat van instandhouding van sperwer als niet-broedvogel in Nederland gunstig. De provinciale trend wordt ook gunstig ingeschat, vanwege het relatief hoge aantal broedparen en het stabiele broedsucces (bron: Sovon).

Toetsing afname foerageergebied

Sperwers hebben een relatief groot jachtterritorium van 9 – 20 km² (Marquiss, M. & Newton, I., 2008; WR-HWo, De Sperwer, z.d.). De onderzoekslocatie bestaat uit een perceel van slechts 3.748 m². De onderzoekslocatie betreft daarmee slechts zo'n klein percentage van het territorium (0,04%, uitgaande van een territorium van 9 km²), dat deze afname geen significante invloed zal hebben op het foerageergebied van sperwer.

Afbreuk gunstige staat van instandhouding?

Door de voorgenomen werkzaamheden zal één nestlocatie van sperwer verloren gaan. De soort zal moeten uitwijken naar een alternatieve plek voor het bouwen van een nieuw nest. De sperwer is een vogelsoort die elk jaar een nieuw nest bouwt. In de omgeving van de onderzoekslocatie zijn meerdere alternatieve foerageer- en nestelgebieden in de vorm van bosschages en grotere aaneengesloten (halfopen) bossen aanwezig (met name ten zuiden en westen van de onderzoekslocatie; figuur 8-1). In figuur 8-1 zijn gebieden geclassificeerd op basis van 'expert judgement'. Buiten de in de figuur aangegeven gebieden zijn tevens dorpen, steden en agrarisch gebied geschikt om te foerageren, mits er voldoende prooidieren aanwezig zijn. Hierdoor kunnen de overige delen van het dorp en de omliggende agrarische percelen worden beschouwd als suboptimaal foerageergebied, inclusief de onderzoekslocatie na realisatie van de nieuwbouw. Hierdoor kan gesteld worden dat sperwers in staat zijn uit eigen beweging in de omgeving nieuwe nesten te bouwen, en zo een nieuw broedsel te garanderen. Om verstoring van de sperwers op de planlocatie zoveel mogelijk te voorkomen, en toekomstig broedsucces te kunnen garanderen, zullen maatregelen getroffen worden. Bij de voorgenomen ingreep komt een nestlocatie en een (klein) deel van het functioneel leefgebied van de sperwer te vervallen. Geschikte foerageergebieden die deel uitmaken van het primair leefgebied, zullen in de omgeving echter nog voldoende aanwezig blijven (figuur 8-1).

- Lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen of eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.

Ondanks dat de sperwer jaarlijks een nieuw nest maakt, zijn de nesten van deze soort jaarrond beschermd (dus ook buiten het broedseizoen). Tevens heeft het functionele leefgebied van de sperwer een beschermde status.

Bij de voorgenomen ontwikkelingen zijn maatregelen nodig om de functionaliteit voor de soort te behouden. Hiermee wordt overtreding van de Wet natuurbescherming echter niet voorkomen, zodat een ontheffing noodzakelijk is. Omdat de nesten in principe het hele jaar beschermd zijn, is er een ontheffing van artikel 3.1 lid 2 benodigd voor het verlies van functionaliteit van de huidige nestlocatie.

9 TE TREFFEN MAATREGELEN

9.1 Inleiding

De te nemen maatregelen zijn in te delen in de volgende stappen:

- Onderzoekslocatie voor de ingreep ongeschikt maken voor beschermde soort;
- Uitvoeren van werkzaamheden conform een ecologisch werkprotocol;
- In de nieuwe situatie duurzame verblijfsmogelijkheden voor beschermde soort creëren.

Doordat de sperwer jaarlijks een nieuw nest maakt, wordt compensatie in de vorm van een kunsthorst niet effectief geacht. Tevens is het ook niet aan te raden om deze in de directe omgeving van de onderzoekslocatie te plaatsen om bijvoorbeeld het broedsucces van de sperwer te vergroten. Deze horst kan namelijk in gebruik genomen worden door een havik of buizerd, de voornaamste concurrenten van sperwers. Derhalve zou de sperwer op die locatie geen territorium kunnen toe-eigenen.

9.2 Zorgvuldig handelen en ongeschikt maken

Het verwijderen van de nestlocatie van sperwer vindt plaats buiten de kwetsbare periode. Voor sperwer geldt dat de kwetsbare periode gelijk is aan het broedseizoen van deze soort. Het broedseizoen van sperwer loopt globaal van maart tot eind juli. Door het ongeschikt maken vanaf half augustus tot eind februari uit te voeren, zullen de werkzaamheden volledig buiten de kwetsbare periode van sperwer en het broedseizoen plaatsvinden.

9.3 Werken volgens ecologisch werkprotocol

Bij het dunnen van de houtopstand en het verwijderen van het nest zal gehandeld worden volgens een ecologisch werkprotocol. Dit werkprotocol zal worden opgesteld door een ter zake kundige ecooloog en zal tijdens de werkzaamheden op locatie aanwezig zijn. Hierin zullen de te treffen maatregelen verwoord worden, zal opgenomen worden wat de te treffen stappen zijn bij onverwachte situaties, en zal vastgelegd worden welke partijen betrokken zijn bij de werkzaamheden en welke verantwoordelijkheden deze partijen hebben ten aanzien van de uitvoering.

9.4 Duurzame maatregelen planlocatie

Ten aanzien van duurzame maatregelen op de planlocatie voor de sperwer, zal in het gebied conform de natuurinclusieve inrichting inheems vruchtdragend struweel en bomen gerealiseerd worden. Aangezien vruchtdragend struweel aantrekkelijk is voor kleine zangvogels, het primaire voedsel van de sperwer, kan dergelijk gebied wederom gebruikt worden als foerageergebied voor sperwer. De hoge bomen kunnen daarnaast gebruikt

worden als uitkijkpost voor sperwer. Derhalve kan de planlocatie na het realiseren van de woningen in gebruik genomen worden door de sperwer om te foerageren.

10 SAMENVATTING

Econsultancy heeft in opdracht van Stichting Pannenhof een activiteitenplan opgesteld in het kader van de Wet natuurbescherming, ten behoeve van de voorgenomen herontwikkeling van het perceel aan de Pannenstraat (ong.), te Groesbeek.

De volgende onderzoeksvragen zijn beantwoord:

Welke beschermde soort is in het plangebied aanwezig?

- Sperwer

Welke functie heeft het plangebied voor de soorten?

- Sperwer: nestlocatie en functioneel leefgebied

Wat is de omvang en duurzame staat van instandhouding van de bij de ingreep betrokken populatie van de beschermde soort?

- De omvang van de duurzame staat van instandhouding van de sperwer wordt in Gelderland gunstig geacht, zowel voor broedvogels als niet-broedvogels.

Blijft de functionaliteit van de rust- en voortplantingsplaatsen behouden?

- Ja, door het treffen van mitigerende maatregelen en door het realiseren van duurzame verblijfsmogelijkheden bij de toekomstige inrichting van de onderzoekslocatie.

Welke eigenschappen in het gebied moeten gemitigeerd of gecompenseerd worden?

- Functioneel leefgebied en nestlocatie van de sperwer.

Welke maatregelen moeten getroffen worden om aan de zorgplicht te voldoen?

- Zorgvuldig handelen conform een ecologisch werkprotocol en werken onder ecologische begeleiding.

Zijn er voor de streng beschermde soorten geen meer bevredigende oplossingen?

- Nee, het project is locatie-gebonden en centraal gelegen in Groesbeek. Vanwege de groeiende vraag naar zelfstandig wonen op latere leeftijd en de daarmee gepaard gaande eerdergenoemde voordelen, wordt dit niet mogelijk geacht. Tevens wordt rekening gehouden met de aangetroffen beschermde soort middels het werken buiten de kwetsbare periode en het treffen van mitigerende maatregelen.

Welk wettelijk belang is er waardoor de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd?

- Artikel 3.3 lid 4b, (1°) van de Wnb: “In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid”;
- Artikel 3.3, lid 4b, (4°) van de Wnb: “Ter bescherming van flora en fauna”.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

BIJ12 (2022). Kennisdocument huismus. Opgehaald van <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-009-Kennisdocument-Huisumus-1.0.pdf>.

BIJ12 (2017). Kennisdocument gewone dwergvleermuis. Opgehaald van <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-004-Kennisdocument-Gewone-dwergvleermuis-1.0.pdf>.

Sovon Vogelonderzoek Nederland (z.d.). Sperwer *Accipiter nisus* – *Eurasian Sparrowhawk*. Geraadpleegd op 3 januari 2023, van <https://stats.sovon.nl/stats/soort/2690>.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus (2021). Vleermuisprotocol 2021. Opgehaald van <https://netwerkgroenebureaus.nl/vleermuisprotocol>.

Wet natuurbescherming (2015, 16 december). Opgehaald van: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2021-02-17>.

NOS (30 december 2021). Gemeenten: gebrekkige doorstroming ouderen oorzaak van problemen woningmarkt. Geraadpleegd op 2 januari 2023, van <https://nos.nl/artikel/2411305-gemeenten-gebrekkige-doorstroming-ouderen-oorzaak-van-problemen-woningmarkt>.

Gemeente Berg en Dal (25 augustus 2020). Actieplan wonen. Geraadpleegd op 2 januari 2023, van <https://cuatro.sim-cdn.nl/bergendal/uploads/actieplan-wonen-berg-en-dal-2020.pdf>.

Marquiss, M. & Newton, I. (2008). Habitat preference in male and female Sparrowhawks *Accipiter nisus*. *Ibis*. 124.324 – 328.

EenVandaag (11 oktober 2022). Wooncrisis en prijsstijgingen vallen jongeren zwaar, mentale gezondheid nauwelijks verbeterd sinds corona. Geraadpleegd op 2 januari 2023, van <https://eenvandaag.avrotros.nl/panels/opiniepanel/alle-uitslagen/item/wooncrisis-en-prijsstijgingen-vallen-jongeren-zwaar-mentale-gezondheid-nauwelijks-verbeterd-sinds-corona/>.

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (juni 2021). Monitor Langer Thuis 2021. Geraadpleegd op 2 januari 2023, van <https://www.rivm.nl/sites/default/files/2021-07/Monitor-langer-thuis-2021.pdf>.

Zoogdiervereniging (z.d.). Factsheet vleermuizen, na-isolatie. Geraadpleegd op 3 januari 2023, van <https://www.zoogdiervereniging.nl/sites/default/files/2021-05/Factsheets%20maatregelen%20vleermuizen%20NA-ISOLATIE-digitaal%20DEF.pdf>.

Trouw (7 juni 2022). Rapportage Beschermde vogelsoort. Heeft uw huis kieren en gaten? De gierzwaluw wil er graag een nest bouwen. Geraadpleegd op 3 januari 2023, van <https://www.trouw.nl/duurzaamheid-economie/heeft-uw-huis-kieren-en-gaten-de-gierzwaluw-wil-er-graag-een-nest-bouwen~be377d8e/>.

Vogelbescherming (2020). Factsheet na-isolatie. Geraadpleegd op 3 januari 2023, van <https://www.vogelbescherming.nl/docs/6e5b3be7-1bf3-4a3e-9e2f-ed5500f0c81c.pdf>.

Vereniging Groesbeekse Knarren (20 oktober 2022). CPO-Project Pannenstraat, Groesbeek. Wonen in het centrum van Groesbeek. Structuur ontwerp.

Werkgroep Roofvogels Hoeksche Waard Oost (z.d.). Sperwer. Geraadpleegd op 3 januari 2023, van <https://www.roofvogels-hw.nl/soortensp.html>.